

entrevista

Joan Vehí i Serinyana (Cadaqués, 1929) ha combinat, des de ben jove, la perícia del fotògraf amb la traça de l'ebenista. No és rar que, en jubilar-se, reconvertís el seu taller de fusteria, situat a prop de l'església, en un local d'exposició de fotos de Cadaqués i de la seva gent. El seu fons fotogràfic inclou un apartat dedicat a Gala i Dalí, per a qui havia treballat durant dècades. Amb la càmera a coll, Vehí encara continua passejant-se a diari pels carrers, les cales i els olivars que l'han vist créixer, a la recerca d'escenes, personatges i instants fugissers que, a través d'ell, es converteixen en perdurables.

Joan Vehí

fuster acurat, fotògraf pacient

SEBASTIÀ ROIG > TEXT

PERE DURAN > FOTOS

Joan Vehí i Serinyana és un home cordial, discret i respectuós, molt arrelat a la vida quotidiana de Cadaqués, d'on ha estat regidor en dues etapes històriques ben diferents. Fidel a la seva terra, Vehí s'ha servit de la fotografia per anar copsant, des de poc abans dels anys cinquanta, els canvis socials i de costums del poble o la transformació del seu entorn geogràfic. En aquesta entrevista, ens desgrana alguns episodis de la seva trajectòria vital i artística i, al mateix temps, ens evoca algunes de les personalitats que ha conegut.

Vau créixer a Cadaqués durant la postguerra. Ho va passar malament?

—La postguerra, en general, aquí no va ser gaire dura, però també hi va haver famílies que ho van passar malament. Quan el pare va tornar a casa, després de la guerra, teníem dos o tres horts: gràcies a això teníem verdura, oli, vi i peix, perquè anàvem a pescar. I a canvi d'un parell de litres d'oli, trobàvem de tot. No, a casa no vam pas patir.

—Els vostres pares, Pere Vehí Rahola i Consol Serinyana Pujol, eren cadaquesencs.

—Sí. El pare havia treballat de masover al mas de sa Perafita i, quan es va casar, hi vivia amb la mare. Al cap d'un any de tenir-me, van baixar al poble i es dedicaven a pescar. La mar, al pare, li tirava... A mi també. Jo sóc de mar. Des de fa molts anys, presideixo l'Associació d'Amics de la Vela Llatina.

—Algun altre familiar vostre havia tingut vincles estrets amb la marineria.

—Gaietà Serinyana, el meu avi, viatjava a Amèrica amb un pailebot de dos pals; sense motor ni res, a vela. Hi duïen gènere típic de Cadaqués: oli i vi. Quan arribaven al continent, carregaven el barco de cotó i el portaven cap a Barcelona.

—Com tanta mainada de la vostra generació, va posar-vos a treballar molt aviat...

—Abans d'acabar els estudis, ja ajudava el pare i els oncles en els conreus de les finques, però, en plegar de l'escola, als catorze anys, em van preguntar què m'agradaria fer. Vaig respondre que de fuster, i vaig començar d'aprenent amb en Manel Torrents, el fuster del poble, que tenia la fusteria en el barri antic. Només érem ell i jo, i tot ho fèiem a mà, perquè aquí no hi havia màquines. En Torrents era molt bon mestre i em va transmetre tots els coneixements de l'ofici.

—La vostra afició a la fotografia també data d'aquella època.

—Quan jo tenia quinze anys vam anar a fer veremes a la vinya de casa. Hi vam convidar el senyor Castor Escofet, que duïa una màquina i anava fent fotos. Quan va voler treure el carret, va resultar que no l'havia posat, i es va enfadar tant que em va dir: «Vehí, no vull saber mai més res de fotografies. Aquí tens la màquina. Fes-ne el que vulguis». Era una Kodak Retina. El primer rodet potser me'l va donar ell mateix... Durant anys, vaig ser l'únic cadaquesenc que tenia una càmera. I me l'enduïa a tot arreu. Quan tenia barca, també en portava una a la barca. I més tard, una a cada cotxe. Jo no sé anar sense càmera.

—Tornem a la fusteria. Vau fer tot l'aprenentatge a Cadaqués?

—No. El 1948 vaig anar-me'n un any a Figueres, per aprendre a treballar amb màquines. També vaig passar tres mesos a la fusteria Rius, de Molins de Rei, per perfeccionar-me. L'any 1951, en tornar del servei militar, que vaig fer a Cartagena, vaig obrir a Cadaqués una fusteria amb màquines. A mesura que adquiria maquinària vaig anar absorbint la feina dels altres tres fusters del poble. Quan ells acabaven de fer una finestra, jo ja n'havia fet cent! Al final, alguns van acabar venint a treballar amb mi.

—El vostre negoci, doncs, devia créixer molt en pocs anys.

—L'any 1956 em vaig casar amb Neus Escofet Maset, la meva dona, i les coses no m'anaven malament, però el boom va arribar durant els anys seixanta. Aleshores no hi havia cap més fusteria al poble, i vaig arribar a tenir vint-i-dos operaris. Aquí, al taller, només hi havia quatre o cinc persones que fabricaven. Tota la resta eren a les obres: treballant als restaurants, als hotels...

—Fent honor a la vostra afició marinera, va construir alguna embarcació.

—Vam fer cinc *xinxorros* petits, de tauler marí, que van tenir força sortida perquè llavors les barques eren totes

de plàstic. També vam fer la *Neus*, una llanxa d'uns cinc metres, i una auxiliar de la barca *Dolores*, que té 47 anys i encara la faig servir per anar a cala Jòncols.

—Éreu un fuster apreciat. Els arquitectes Peter Harnden i Lanfranco Bombelli recorrien sovint als vostres serveis.

—Quan es van instal·lar al poble, l'any 1959, els vaig arreglar casa seva, Villa Gloria, i vaig continuar amb ells fins que van acabar. Un cop van fer una casa a Mont-ras, molt maca i molt gran, de tipus americà: la sala d'estar feia dos-cents metres i al mig hi havia una xemeneia de quatre boques, preciosa. Harnden i Bombelli es van endur l'equip de lampistes, fusters i pintors que tenien a Cadaqués. Anàvem a diari a Mont-ras amb una furgoneta i, per arribar, hi havia dues hores de viatge, cosa que ens deixava baldats. Excepte alguns encàrrecs puntuals, com aquest, sempre vam treballar a Cadaqués.

—També va col·laborar amb altres arquitectes: Correa i Milá, Oriol Bohigas, Pelayo Martínez, Òscar Tusquets, Illescas... En general, us hi entenieu bé?

—Diria que sí. Però sempre he preferit els arquitectes que m'han plantejat reptes tècnics, algun problema que m'estimulés. Les feines fàcils no m'interessaven tant.

—Salvador Dalí era un altre dels vostres clients, però també ho havia estat la seva germana.

—Vaig fer alguna feina a casa de l'Anna Maria. Ella no era un personatge tan públic. Tenia un caràcter diferent del germà, però era molt trempada.

—La vostra relació amb Gala i Dalí va començar el 1952. Els va fer feines de tota mena: des de bastidors a embalatges per als quadres, passant per escriptoris, de fusta d'olivera, o cadires de sis potes... Dalí us indicava amb precisió com havien de ser aquests mobles?

Vaig fer la primera exposició l'any 1980, perquè m'ho va demanar Richard Hamilton

—Dalí era un gran pintor, però per dibuixar coses d'aquestes no servia gaire. Em feia uns croquis ràpids i jo m'havia d'espavilar a interpretar-los, marcant-hi les mides i buscant solucions. A Púbol vaig fer la fusteria de tot el castell. Hi vam treballar tot un any i Gala va voler que la cuina fos idèntica a la que tenien a Portlligat, que avui ha desaparegut, perquè aquell espai ara està ocupat per oficines. Si voleu saber com era, aneu a Púbol: els armaris, el terra... Tot és igual.

—**A Púbol, també crida força l'atenció el llit on dormia Gala.**

Per fer-lo, ens vam inspirar en un llit amb baldaquí de Madame de Maintenon, l'amant i segona esposa de Lluís XIV. Gala, però, no el va voler amb tantes motlures com aquell. I va decidir que fos de color blau.

—**M'imagino que, per a segons quins encàrrecs, haver après l'ofici de forma artesanal us devia ser de gran ajut.**

—Sí. A l'hora de marcar portes o finestres, per exemple. Això només ho aprens treballant a mà. I jo ho vaig poder ensenyar als meus treballadors. Quan vaig tancar la fusteria, l'any 1996, només tenia dos operaris. D'altres fusters, que no havien treballat aquí, els havien d'anar a preguntar com es marcava un detall, perquè no sabien com es feia.

—**La vostra activitat com a fuster no va eclipsar mai el vostre entusiasme per la fotografia. Aquesta passió ha donat més de 100.000 negatius i unes 20.000 diapositives relacionades sobretot amb Cadaqués. Quin destí tindrà aquest fons?**

—Estem pensant de constituir una fundació per preservar tot aquest material. Costa, perquè has de lligar molts de caps, però permetria garantir la seva continuïtat i el seu bon ús. La meva intenció és que tot sigui per a Cadaqués i que no es mogui del poble.

—**Quan vau començar, intuïeu la importància que tindrien aquestes fotos?**

—No. Mai no em vaig pensar que el que retratava pogués tenir interès documental o històric. Em limitava a fer fotos. Anava a l'aventura... Vaig aprendre a fer-ne esguerrant-ne moltes, perquè, a diferència de les càmeres d'ara, jo no veia el resultat fins que les revelava. Des del principi, això sí, me les revelava jo mateix. Em va interessar el procés, em vaig comprar llibres i m'hi vaig posar. I encara ara continuo treballant en blanc i negre. Trobo que, per a segons quines coses, obtens una bellesa que no te la donarà mai el color.

—**Quins eren els primers temes que captàveu?**

—Els primers retrats estaven molt vinculats a la meva família: no es queixaven... Ben aviat, quan es casava algú del poble, em vaig oferir per retratar-lo i, com que els casaments solien ser

El que més m'agradava de Dalí era la senzillesa en el tracte

en dies festius, això no interferia amb la meua feina. Acostumava a fer unes quantes fotos als nuvis i llavors, mentre continuaven casant-los, venia a revelar-les a casa, per veure com quedaven, i me'n tornava a tirar-ne més. Si els nuvis eren parents o amics, els podia fer uns tres rodets. Al cap d'uns dies els regalava l'àlbum.

—**Heu reproduït part d'aquestes imatges en el llibre *Joan Vehí i el seu escenari, Cadaqués. Moltes, com la sèrie de la glaçada del 1956, ja formen part de la memòria col·lectiva del poble.***

—La glaçada d'aquell febrer va ser terrible: va matar moltes oliveres. En aquella ocasió només vaig poder fer cinc fotos, perquè jo em glaçava i la màquina també. Com que anava amb oli es quedava bloquejada. Havies d'escalfar-la una mica i tornar-hi... Ningú més va poder retratar la glaçada, perquè no hi havia cap altra càmera al poble.

—**Quina diferència amb ara, oi? Qualsevol telèfon mòbil o càmera digital te'n permet fer un grapat en pocs minuts.**

—De vegades em ve gent i em diu: «Avui feia un dia tan maco que he tirat tres-centes fotografies». Els pregunto: «Què en faràs?». «Les poso a l'ordinador». «I les tornes a veure alguna vegada?». «No». No les passen mai a paper.

—**Feu servir alguna càmera digital?**

—En tinc una, però no m'agrada. Tot és molt automàtic i no vull aprendre els efectes que hi posen. Si tinc una fotografia vella, tampoc no vull que me la toquin. La desgracien. M'agrada que s'hi mantingui la taca o qualsevol altre element que mostri com s'ha envellit. No passa res si hi ha una taqueta a la reproducció d'una placa de vidre, que té cent anys. Em diuen: «Abans, als estudis, els fotògrafs també retocaven». És veritat, i jo ho havia fet. Però, per molts mitjans digitals que tinguis, mai no obtindràs la qualitat d'algunes fotos en blanc i negre. És impossible.

—**De càmeres, també en teniu moltes.**

—Ara mateix, 386. Afegiu-hi 48 filmadores, 25 projectors de cine, 18 projectors de càmeres i 11 ampliadores.

—**Com va sorgir aquesta col·lecció?**

—No va ser premeditat. Jo anava guardant les meves càmeres, perquè no m' agradava perdre-les, i la gent, en saber-ho, me'n va començar a regalar. La més antiga que tinc és del 1864. També hi ha una màquina estereoscòpica, que produïa unes imatges per ser vistes en tres dimensions.

—**El tema de l'estereoscòpia fascinava Dalí. Us en va arribar a parlar mai?**

—No, d'això, amb ell, no en parlàvem. Però sí que vaig treballar en els mobles del Teatre-Museu de Figueres, que contenen les pintures estereoscòpiques. Abans de construir-los, vam tallar uns quants miralls i anàvem fent proves, fins que Dalí va trobar el que

volia. Va costar, perquè si et desviaves una mica de la inclinació es perdia l'efecte desitjat.

—**Dalí va estar envoltat de secretaris que eren fotògrafs, com Robert Descharnes o Enric Sabater. Intercanvieu amb ells algun comentari tècnic o artístic?**

—És que jo no em considero fotògraf! Amb Descharnes tenim bon tracte, i hem arribat a exposar junts, però no parlàvem mai de fotografia. Amb en Sabater tampoc. I tenia un caràcter difícil. Era molt ell... Amb l'únic que n'havia parlat, de l'ofici, de càmeres, era amb el fotògraf figuerenc Melitó Casals «Meli», una persona excel·lent. Teníem molt bona relació. I ara m'entenc molt bé amb el seu fill Jordi, que també és fotògraf.

—**Pocs objectius han retratat Dalí amb la vostra naturalitat. Teniu moltes fotos del pintor en què no fa bestieses. Us va costar aconseguir-les?**

—Gens. Davant d'un altre fotògraf es transformava, però amb nosaltres, amb la gent que el tractàvem, era molt senzill. I això era el que m'agradava més d'ell. Quan l'anàvem a veure a Portlligat sempre ens demanava que li expliquéssim què passava al poble, perquè a Cadaqués, la veritat, no hi venia gaire. Només s'hi acostava quan hi havia alguna inauguració o algun fet que li interessava, però mai no s'hi estava gaire.

—**A Dalí, li havíeu de demanar permís per retratar-lo?**

—Mai. A ell ja li estava bé. No li molestava gens que li fes fotos, aprofitant que anava a casa seva per fer-li alguna feina. I jo tampoc no li ensenyava els resultats.

—**De quantes imatges relacionades amb ell disposeu?**

—En dec tenir un miler. Vaig començar a mostrar-les a partir del 2003. Això va passar una mica per casualitat, però les fotos van suscitar un viu interès. Ja sabeu que me les han demanat de re-

Anna Maria Dalí tenia un caràcter diferent del germà, però era molt trempada

vistes de tot arreu. I que se n'han fet exposicions a Madrid, Barcelona, Perpinyà, Figueres, Cadaqués... Ara n'acabo d'enllestir una altra, que es podrà veure a Cotlliure fins a finals d'agost.

—**Totes aquestes exposicions han obtingut un ressò formidable. Ara bé, quan vau celebrar la vostra primera exposició?**

—Això d'exposar jo no m'ho havia plantejat mai, perquè sempre estava molt atrafegat amb la fusteria. Malgrat això, vaig exposar per primer cop en una col·lectiva, a la galeria d'art Cadaqués 2, l'any 1980. Hi devia dur unes quaranta imatges del poble, però cap de relacionada amb Dalí. Aquesta mostra l'havien organitzat el senyor Bombelli, director de la galeria, i el pintor Richard Hamilton, que també hi participava i em va venir a buscar perquè hi pengés algunes fotos.

—**El vau tractar sovint, Richard Hamilton?**

—Era una gran persona. Quan va venir aquí, es va arreglar una casa molt vella i li vaig fer la fusteria. Un cop, per Nadal, em va regalar un cartell amb una imatge seva manipulada. Em va complaure molt dur-li un exemplar del llibre *Joan Vehí i el seu escenari, Cadaqués*. Durant aquella visita vaig fer-li unes quantes fotos.

—**Cadaqués té aquesta curiosa virtut: enamora artistes de tot arreu.**

—Durant uns anys, crec que a principi dels vuitanta, teníem molta afluència de pintors suecs. Venien aquí per aprofitar el sol i la llum, perquè allà a l'hivern era fosc. Era molt curiós: n'hi havia que pintaven paisatges del poble, però d'altres duïen postals dels seus països i es dedicaven a fer quadres d'allà.

—**La presència de forasters ha resultat decisiva per al poble?**

—Ha estat un dels factors més importants. El turisme va traspalsar-ho tot. Quan es van morir les oliveres, si no hagués vingut el turisme, el poble hagués quedat molt tocat. No hi havia res. El turisme va servir perquè la gent llogués una habitació de casa o potser els baixos, on es guardava l'oli i el vi. Alguns, fins i tot, es llogaven l'habitació pròpia. Ara bé, al principi del turisme tampoc no hi havia les multituds que ens visiten ara. I aquesta afluència ha acabat transformant el poble en tots els sentits.

—**Per acabar, em podríeu definir Cadaqués en poques paraules?**

—A Cadaqués no s'hi passa. És un poble al qual s'ha de venir.

Sebastià Roig és periodista.

Si tinc una fotografia vella, tampoc no vull que me la toquin. La desgracien